

Bron: Vlaamse Diergeneeskunde Werkgroep Ethologie

Symposium Agressieve honden problematiek: Een multifactoriële benadering.

<http://www.vdwe.info/Teksten/HONDENSymposiumNL.htm>

18/3/2000

Gedragstest voor volwassen honden, mogelijkheden en beperkingen.

drs. D.J.U. Planta, gedragsbiologe

I. Inleiding

Gedragstests worden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in het gedrag van de hond. Aan de hand van dit waargenomen gedrag tracht men een uitspraak te doen over het karakter van het dier. Men probeert hiermee een voorspelling te doen over het gedrag van de hond in de toekomst en hoe de hond op verschillende stimuli, gelijkende op stimuli tijdens de gedragstest, zal reageren. Deze reacties worden bepaald door de erfelijke eigenschappen in combinatie met leerervaringen en vormen een aspect van het fenotype van de hond.

Tijdens de uitvoering van een gedragstest kan men dus een uitspraak doen over het fenotype. Er kan niet meer dan een grove inschatting plaatsvinden van het genotype (het erfelijke materiaal) van de hond. Er kan immers slechts inzicht verkregen worden in het erfelijke aandeel van het gedrag indien er in geslaagd kan worden de milieu- omstandigheden in alle gevallen gestandaardiseerd te krijgen. Zodra een hond opgegroeid onder gestandaardiseerde omstandigheden problemen vertoont in zijn gedrag weten we dat er iets mis is met zijn erfelijke materiaal.

Omdat de milieu-omstandigheden slechts zelden voor de gemiddelde hond gestandaardiseerd zijn, wordt door veel mensen de uitvoering van een gedragstest als niet zinvol ervaren. Het gedrag dat de hond tijdens de gedragstest laat zien is immers mede het resultaat van de opvoeding door de eigenaar. Belangrijk hierbij echter is om te bedenken dat een bepaald gedrag alleen kan optreden, indien daar een genetische basis voor is. Ieder dier beschikt in principe over een erfelijk bouwplan voor gedrag. Door dit bouwplan worden de grenzen van het haalbare aangegeven voor het individu. De milieu- omstandigheden waaronder het dier leeft en opgroeit bepalen wat er van dit bouwplan terecht komt, maar een gedrag waarvoor geen genetische aanleg is kan door het milieu (bijvoorbeeld de opvoeding) nooit worden gestimuleerd. Het fenotype, dat getest wordt is, zoals gezegd, altijd het resultaat van het genotype en milieufactoren. Met andere woorden: de opvoeding, socialisatie en eventuele vervelende ervaringen leveren in interactie met het genetische materiaal het gedrag dat we tijdens de gedragstest waarnemen. Welk deel afkomstig is van het genetische materiaal en welk deel is ontstaan door de verschillende milieufactoren kunnen we niet bepalen. De enige juiste vaststelling is dat het gedrag dat tot uiting komt bij een bepaald individu een combinatie is van beide factoren.

Het bewijs voor het bestaan van genetische achtergronden (predispositie) is dat dankzij de selectie op onder andere verschillende gedragseigenschappen een breed scala van rashonden, variërend van windhonden tot terriërs en van herders tot molossers, is ontstaan. Een jachthond heeft immers een totaal andere functie en daarmee andere gedragseigenschappen dan een waak- en verdedigingshond.

II. Mogelijkheden en beperkingen van gedragstesten.

In de media wordt steeds meer melding gemaakt van bijtincidenten, terwijl het aantal honden afneemt. Een deel van deze problematiek kan ontstaan zijn doordat de huidige honden minder een werkfunctie hebben, maar meer als gezelschapsdier wordt gehouden. Dit gebrek aan het kunnen uitoefenen van hun oorspronkelijke taak zou aanleiding tot problemen kunnen geven.

Daarnaast leven wij in een steeds drukkere maatschappij waarin veel meer verlangd wordt van de mens en ook van de hond. De genetische kwaliteit van de ouderdieren zal dan aangepast moeten worden aan de huidige vraag.

Een gedragstest kan uiteraard nooit het toekomstige gedrag van de hond voor 100% voorspellen, aangezien allerlei toevallige gebeurtenissen het gedrag kunnen beïnvloeden. Het blijft echter toch zinnig om een gedragstest uit te voeren.

Een beperkt werkende test geeft nog steeds een betere voorspelling over het te verwachten gedrag van de hond in de toekomst dan indien er geen gedragstest uitgevoerd wordt. De beperking zal voornamelijk bestaan uit het feit dat het bepalen van de genetische aanleg dan moeilijker in te schatten zal zijn.

III. Waardebepaling en eigenschappen van een goede gedragstest.

Een gedragstest moet in principe worden beoordeeld op zijn betrouwbaarheid en validiteit.

De validiteit van een gedragstest geeft aan in hoeverre men meet wat men meten wil. De validiteit van een gedragstest kan bepaald worden indien de geschiedenis van de hond bekend is. Komt het bekende (bijvoorbeeld bijt-) gedrag ook naar voren in de gedragstest dan is de test valide. Indien de hond tijdens de gedragstest dit gedrag niet laat zien, is de test niet valide.

De betrouwbaarheid van een gedragstest wordt bepaald in hoeverre de uitslag van een test bij een hond een zelfde uitslag geeft als die test een aantal maanden later of door een andere gedragskeurmeester wordt herhaald.

Betrouwbaarheid en validiteit gaan niet altijd samen. Een voorbeeld van een betrouwbare uitspraak is "hij weet dat hij iets fout heeft gedaan" indien de hond zich op een onderdanige ("schuldige") manier gedraagt als de eigenaar van de hond thuis komt. Dit is echter een niet valide (ware) uitspraak. De hond heeft immers geen idee dat hij voor de thuiskomst van de eigenaar een gedrag heeft uitgevoerd, dat door de eigenaar van de hond niet als aangenaam wordt ervaren. Hij koppelt slechts bepaalde omgevingsfactoren aan elkaar voor het krijgen van straf, in dit geval de aanwezigheid van bijvoorbeeld een vernielde stoel en de binnenkomst van de eigenaar. Hij heeft er echter geen idee van dat hij zelf verantwoordelijk is geweest voor het vernielen van de stoel.

Verhoging van de betrouwbaarheid en validiteit kan op verschillende manieren geschieden.

Allereerst is er een objectieve observatie van het gedrag van de hond noodzakelijk. Helaas zijn er vele factoren die ervoor kunnen zorgen dat de objectiviteit van de mens lager is dan gewenst en dat subjectiviteit een grote rol speelt. Het is noodzakelijk dat er een objectieve observatie door de gedragskeurmeester plaatsvindt, waarbij de gedragselementen van de hond op papier komen.

Goede en nauwkeurige observatie moet derhalve geleerd worden. Dit kan gebeuren door allereerst veel te oefenen, de afzonderlijke gedragselementen te leren herkennen en van elkaar te onderscheiden en rekening te houden met de rasverschillen (bijvoorbeeld: de houdingscommunicatie bij de verschillende rassen is niet hetzelfde).

Er is daarom een nieuwe manier van het registreren van het gedrag van de honden tijdens de gedragstest opgesteld, zodat er betrouwbaardere en meer valide uitspraken gedaan kunnen worden over de hond. De informatie van de gedragselementen worden vertaald naar gedragseigenschappen. Hiervoor zijn een aantal gedragseigenschappen gedefinieerd.

Bij het maken van een definitie van een gedragseigenschap wordt alleen gebruik gemaakt van gedragselementen, vermenschlijkte termen worden hierin niet gebruikt. Naast een gestandaardiseerde observatie, interpretatie en evaluatie is het ook van belang dat de uitvoering op een gestandaardiseerde manier gebeurt. Indien bijvoorbeeld het niet mogelijk is om te bepalen of de hond bijt of een poging daartoe doet is, de test niet goed uitgevoerd.

IV. Doel van de gedragstesten.

Naar aanleiding van een reeks tragische bijt- incidenten is de druk van de maatschappij groter geworden om te komen tot een valide en betrouwbare gedragstest. Het probleem van agressiviteit bij honden is op termijn waarschijnlijk oplosbaar.

Hiervoor dient er echter wel een selectie plaats te vinden op groepsniveau, waarbij het individuele dier bekeken moet worden op geschiktheid als fokdier. Gedragseigenschappen zijn erfelijk bepaald en het is dus een zaak van gerichte selectie ten gunste van maatschappelijk aanvaardbaar gedrag.

V. De verschillende bestaande testen.

Er bestaan op dit moment 2 gedragstests, die als selectiemiddel voor de fokkerij zouden kunnen dienen en welke op een standaard manier worden uitgevoerd. De agressietest, welke speciaal ontwikkeld is voor het meten van bijtdrempels bij honden en de MAG- test (maatschappelijk aanvaardbaar gedragstest). Hiernaast bestaat er nog een asielhondentest, welke een hoge voorspellende waarde heeft op het wel of niet ontstaan van probleemgedrag bij nieuwe eigenaren. Deze test is dus geschikt voor het maken van een plaatsingsprofiel van de hond.

A. De agressietest.

De agressietest is als gevolg van het aantal bijtincidenten in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, ontwikkeld door de Universiteit Utrecht.

De agressietest is getoetst op validiteit door het bekende bijtgedrag van honden te vergelijken met het optreden van bijtgedrag in de test. Hierbij is gekeken naar de validiteit wat betreft honden die bijtgedrag vertonen naar andere honden en wat betreft honden die bijtgedrag vertonen naar mensen. Bij het onderzoek zijn honden gebruikt van verschillende rassen en kruisingen en de validiteit van de agressietest is dus toepasbaar op alle hondenrassen. De gehele test is valide en ook de testonderdelen waarbij stimulushonden worden gebruikt zijn valide voor het meten van het bijtgedrag van honden naar honden en de testonderdelen waarbij testpersonen worden gebruikt zijn valide voor het meten van het bijtgedrag van honden naar mensen.

Voor het toetsen van de betrouwbaarheid van de agressietest zijn willekeurig 37 honden na een periode van 6 maanden hertest. De voorspellende waarde van het minstens één keer optreden van bijtgedrag bleek 92,6%. Een andere manier om de betrouwbaarheid van een gedragstest te bepalen, is door de berekening van een correlatiecoëfficiënt en deze bleek significant. Daarnaast bleek dat de meeste honden een geringe afwijking vertoonden in vergelijking tussen de test en hertest en tevens bleek er een significante overeenkomst bij de meeste deelttests tussen de gedragstestscores en de hertestscores.

Algemeen kan dus gezegd worden dat de agressietest een valide en betrouwbaar instrument is voor het meten van bijtdrempels bij honden.

De agressie test bestaat uit 43 onderdelen. Alle testonderdelen duren 20 seconden. De uitvoeringsduur van de agressietest bedraagt ongeveer 45 minuten en zal in een binnenruimte moeten gebeuren. Het is dus een arbeidsintensieve manier van testen. De uitwerkingsduur zal per hond niet langer bedragen dan ongeveer 5 minuten. Door de lange uitvoeringsduur van de agressietest op dit moment is de toepasbaarheid van deze test op grote schaal klein, maar is wel geschikt om kleinere groepen honden te testen. Aan de hand van de op deze wijze verkregen gegevens zou op het evaluatiemoment kunnen blijken of de agressietest ingekort zal kunnen worden.

De agressietest is geschikt voor het testen van honden vanaf 24 maanden.

B. De M.A.G.- test.

Gezien het feit dat de uitvoering van de agressietest erg arbeidsintensief is, is het testen van grote groepen honden op korte termijn niet haalbaar. De Nederlandse georganiseerde kynologie zou graag zien dat alle rashonden een hoog maatschappelijk aanvaardbaar gedrag vertonen. Hiertoe is de zogenaamde MAG-test ontwikkeld, waarbij MAG staat voor maatschappelijk aanvaardbaar gedrag, zodat het mogelijk is voor meerdere rasverenigingen om honden te testen. De MAG- test wordt op dit moment getoetst op validiteit en betrouwbaarheid. De uitvoering van de MAG- test is uitgetoetst bij verschillende hondenrassen, de voorlopige resultaten zijn positief.

De MAG- test bestaat uit 16 onderdelen, waarvan 11 testonderdelen zijn overgenomen uit de agressietest, met dat verschil dat de testonderdelen allemaal buiten op een veld worden uitgevoerd. Het voordeel hiervan is dat er op meerdere locaties getest kan worden, dat de kosten hieraan lager zijn en derhalve is deze test breder inzetbaar. Alle testonderdelen duren 20 seconden. De uitvoeringsduur bedraagt ongeveer 15 minuten. Behalve het bijgedrag wordt ook naar de eigenschap angst gekeken. Gezien het feit dat deze test minder lang is qua uitvoering, er meerdere gedragseigenschappen worden meegenomen en de test op een buitenveld wordt uitgevoerd is deze test acceptabel voor een breder publiek en is gezien de tijdsduur voor uitvoering geschikt voor het testen van grotere groepen honden op korte termijn.

De MAG- test is geschikt voor het testen van honden vanaf 18 maanden. Deze leeftijd is van belang gezien de leeftijd waarop er met honden wordt gefokt.

VI. Conclusie.

Concluderend kan men stellen dat, in onze huidige maatschappij waarin een minder positief beeld over honden in het algemeen is ontstaan, door het gebruik van gedragstests met eventueel daaraan gekoppelde fokadviezen, het doorgeven van ongewenste eigenschappen aan de nakomelingen verminderd kan worden. De agressietest is hierin een betrouwbaar en valide testinstrument, maar is erg arbeidsintensief en derhalve minder geschikt voor het testen van grote groepen. Deze test zou dus gebruikt kunnen worden voor het testen van fokdieren en het testen van rassen, waarvoor eerst op wetenschappelijke basis moet worden vastgesteld, dat zij een verhoogd bijgedrag vertonen. Daarnaast zou deze test een beoordeling kunnen geven in hoeverre een hond een gevaar oplevert voor mens en/ of dier.

Voor het testen van grotere groepen zou de MAG-test gebruikt kunnen worden. Zoals reeds gemeld, wordt er bij deze test naar meerdere aspecten gekeken, welke van belang kunnen zijn voor het gedrag van de hond in de maatschappij.

Deze test kan derhalve op een breder draagvlak in de georganiseerde kynologie rekenen, omdat een dergelijke test niet alleen acceptabel is voor fokker en eigenaar, maar tevens een directe koppeling legt naar maatschappelijk aanvaardbaar gedrag, want tenslotte draait het daar allemaal om. Onze honden moeten zich binnen onze maatschappij acceptabel gedragen en zullen alleen dan een aanvaardbaar onderdeel daarvan kunnen zijn.

Andere Bronnen:

W.J. Netto, D.J.U. Planta, Behavioural testing for aggression in the domestic dog, Applied Animal Behaviour Science [52 \(3-4\)](#) (1997) pp. 243-263.